

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В.Е. Абракітов
Є.В. Доронін

ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**“БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ І ОСНОВИ
ОХОРОНИ ПРАЦІ”**

*(для студентів 3 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.040106, „Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування”)*

Харків ХНАМГ 2010

Програма і робоча програма навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності і основи охорони праці” (для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.040106 „Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В.Е. Абракітов, Є.В. Доронін; – Х.: ХНАМГ, 2010. – 20 с.

Укладачі: В.Е. Абракітов, Є.В. Доронін

Рецензенти: доц., канд. техн. наук С.О. Обухов,
доц., канд. техн. наук В.І. Заїченко

У виданні міститься програма навчальної дисципліни і робоча програма навчальної дисципліни, тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, плани лекційних занять, завдання до самостійної та індивідуальної роботи студентів, питання для самоконтролю знань, перелік рекомендованої літератури, заходи поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності, протокол № 1 від 30 серпня 2010 р.

© В.Е. Абракітов, Є.В. Доронін, ХНАМГ, 2010

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. Програма навчальної дисципліни.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	8
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни.....	9
2. Робоча програма навчальної дисципліни.....	12
2.1. Структура робочої програми навчальної дисципліни.....	12
2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів.....	12
2.3. Тематичний план навчальної дисципліни.....	12
2.4. Самостійна навчальна робота студента.....	15
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	16
2.6. Інформаційно методичнезабезпечення.....	17

ВСТУП

Безпека життєдіяльності — наука, що вивчає вплив на людину зовнішніх та внутрішніх факторів у всіх сферах її життєдіяльності.

Охорона праці — система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Структурно до охорони праці входять такі складові частини:

1. правові та організаційні основи;
2. виробнича санітарія;
3. виробнича безпека;
4. пожежна безпека на виробництві.

Законодавство України про охорону праці являє собою систему взаємозв'язаних нормативних актів, що регулюють відносини у галузі охорони праці. Вона складається з Конституції України, Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності і основи охорони праці» розроблена на основі:

СВО ХНАМГ Експериментальна ОКХ бакалавра напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», погоджено в МОН 1.11.07 р.

СВО ХНАМГ Експериментальна ОПП підготовки бакалавра напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», погоджене в МОН 1.11.07 р.

СВО ХНАМГ Експериментальний навчальний план підготовки бакалавра денної форми навчання напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», погоджене в МОН 1.11.07 р.

Програма навчальної дисципліни ухвалена:

кафедрою «Безпека життєдіяльності», протокол № 1 від 30 серпня 2010 р. , погоджено випускною кафедрою інженерної екології міст.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни:

Безпека життєдіяльності та основи охорони праці – нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань безпеки життєдіяльності, охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки виробничих процесів та обладнання, пожежної безпеки, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

1.1.2. Предмет вивчення в дисципліні:

Система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Фізика	Вихідна
Хімія	Вихідна
Вища математика	Вихідна
Суспільно-економічні дисципліни	Правознавство, філософія, соціологія
Загально-технічні дисципліни	Вища математика, утилізація побутових відходів, прикладна механіка рідин та газів

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 1 **Безпека життєдіяльності і основи охорони праці** (2/72)
ЗМ 1.1. **Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності і охорони праці** (0,5/18,0)

1. Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності та охорону праці.
2. Державне управління безпекою життєдіяльності, охороною праці та організація охорони праці на виробництві.
3. Основи теорії ризику. Індивідуальний та соціальний ризику.
3. Навчання з питань охорони праці.

4. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
5. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
6. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та профзахворюваності на виробництві.

ЗМ 1.2. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії (1/36,0)

1. Загальні положення.
2. Повітря робочої зони.
3. Вентиляція виробничих приміщень.
4. Освітлення виробничих приміщень.
5. Вібрація.
6. Шум, ультразвук та інфразвук.
7. Іонізуючі випромінювання.
8. Електромагнітні поля та електровипромінювання радіочастотного діапазону.
9. Випромінювання оптичного діапазону.
10. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
11. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
12. Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
13. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах і на транспорті.
14. Електробезпека.

ЗМ 1.3. Пожежна безпека (0,5/18,0)

1. Основні поняття та визначення пожежної безпеки.
2. Пожежобезпечні властивості речовин і матеріалів.
3. Пожежовибухонебезпечність об'єкта.
4. Система попередження пожеж. Призначення системи та її концептуальні засади.
5. Система пожежного захисту.
6. Система організаційно-технічних заходів.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
1	2	3
- основні поняття у галузі безпеки життєдіяльності й охорони праці; - законодавчі, міжгалузеві і галузеві нормативні акти з безпеки життєдіяльності та про охорону праці; - структура управління охороною праці на державному і галузевому рівнях; - організація державного нагляду та громадського контролю за охороною праці і відповідальність за невиконання вимог з охорони праці;	Соціально-виробнича	- значити вимоги законодавчих і нормативних актів з охорони праці в межах функціональних обов'язків фахівця кваліфікаційного рівня «бакалавр»;
- основні поняття про теорію ризику. Ризик індивідуальний та соціальний	Соціально-виробнича, соціально-побутова	- визначити вимоги щодо мінімізації ризику у побуті, на виробництві та у соціумі
навчання з питань охорони праці;	Соціально-виробнича	- визначити вимоги щодо навчання працівників з урахуванням їх функціональних обов'язків;
- порядок розслідування та обліку нещасних випадків та профзахворювань на виробництві; - система відшкодування збитків працівникам у разі ушкодження їх здоров'я на виробництві та моральних збитків;	Виробнича	- організувати розслідування нещасного випадку на виробництві;
виробнича санітарія-система організаційних заходів і технічних засобів, які запобігають або зменшують вплив на працюючих шкідливих виробничих факторів;	Виробнича	- забезпечити на основі аналізу виробничого середовища та діяльності перехід від загальних рекомендацій до конкретних рішень питань охорони праці;
безпека виробничих процесів та обладнання	Соціально-виробнича	- організувати та виконувати надання долікарняної допомоги потерпілим під час нещасних випадків;

1	2	3
система організаційних заходів і технічних засобів, які запобігають впливу на працюючих небезпечних виробничих факторів;	Виробнича	- користуватися приладами оцінки та контролю стану виробничого середовища.
пожежна безпека.	Соціально-виробнича	Забезпечити систему організаційних заходів і технічних засобів, спрямованих на профілактику і ліквідацію пожеж і вибухів, обмеження їх наслідків

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> - Вся база «Законодавство України»;
2. <http://www.dnopr.kiev.ua/> - Державний комітет України з нагляду за охороною праці;
3. <http://document.org.ua/dnaop/index.php> Реєстр ДНАОП. Перечень нормативних актів з охорони праці.
4. Охорона праці в Україні. Нормативні документи. - К.: КНТ, 2004. - 440 с.
5. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. Т. т. 1 –6, к., 1997 – 2000.
6. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять
7. ДНАОП 0.04-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.
8. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві Постанова Кабінету Міністрів України № 25 серпня 2004 р. N 1112.
9. ГОСТ 12.0.003-74*. ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация.
10. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. - К.: Університет «Україна», 2005. - 264 с.
11. Джигирей В.С., Житецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Підручник для студ.вузів – 4-е вид., доп. – Львів: Афіша, 2001.-255с.
12. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2000. – 350 с.
13. Батлук В.А., Гогіташвілі Г.Г. Охорона праці в будівельній галузі: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2006. - 550 с
14. Кондратьев А.И., Местечкина Н.М. Охрана труда в строительстве. – М.: Высш. шк., 1990.– 191 с.
15. Основи охорони праці: Навчальний посібник. / За ред. Березуцького В.В. - Х.: Факт, 2005. - 480 с.
16. Основи охорони праці. Лабораторний практикум. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. За ред. Б. М. Коржика. –Харків: ХДАМГ, 2002. - 106 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»

1.1. *Мета та завдання вивчення дисципліни:* Безпека життєдіяльності та охорони праці – нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки виробничих процесів та обладнання, пожежної безпеки, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

1.2. *Предмет вивчення у дисципліні:* Система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини.

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці: Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності та охорону праці. Державне управління безпекою життєдіяльності, охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Основи теорії ризику. Ризик індивідуальний та соціальний. Навчання з питань охорони праці. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму.

ЗМ 1.2 Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії: Повітря робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук. Іонізуючі випромінювання. Електромагнітні поля та електровипромінювання радіочастотного діапазону. Випромінювання оптичного діапазону. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах і на транспорті. Електробезпека.

ЗМ 1.3 Пожежна безпека. Основні поняття та визначення. Пожежобезпечні властивості матеріалів і речовин. Пожежовибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Призначення та її концептуальні засади. Система пожежного захисту. Система організаційно-технічних заходів.

SUMMARY

Safety of vital functions and basics of labour protection

1.1. *The purpose and tasks:* Safety to vital activity - normative discipline, which is studied for the reason shaping beside future specialist on higher educations necessary in their further professional activity level knowledges and skills on legal and organizing questions guard work, on questions hygiene work, production sanitation, safety of the production processes and equipment, fireman to safety, determined corresponding to state standard of the formation, as well as active position for practical realization of the principle to priority guard to lifes and health workman to result of production activity.

1.2. *The subject of the academic subject:* The System legal, social-economic, organizing-technical, sanitary-hygenic and medical-preventive action and facilities, directed on conservation health and ability to works of the person.

Content modules (CM):

CM 1. Legal and organizing questions guard labour: Legislative and standard base of Ukraine on health and safety and a labor safety. The government a labor safety and the labor safety organization on manufacture. Bases of the theory of risk. Risk individual and social. Training to labor safety questions. The state supervision and public control over a labor safety. Investigation and the account of accidents, occupational diseases and failures on manufacture. The analysis, forecasting, traumatism preventive maintenance.

CM 2 The Bases to physiologies, hygiene of the work and production sanitation: Air worker zones. The Ventilation of the production premiseses. The Illumination of the production premiseses. The Vibration. The Noise, ultrasound and infrasound. The Ionizing radiations. The Electromagnetic fields. The Radiation of the optical range. The General sanitary-hygenic requirements to accomodation enterprise, to production and auxiliary premiseses. The sanitary rate. The General requirements to safety to technological equipment and process. Safety at usages of the systems under pressure and cryogenic technology. Safety under cargo-handling robot and on transport.

CM 3 Fireman safety. The Main notions and determinations. Characteristic material and material. The System of the warning fire. The Purpose and its conceptual bases. The System fireman protection. The System organizing-technical action.

Безопасность жизнедеятельности и основы охраны труда

1.1. *Цели и задачи изучаемой дисциплины:* Безопасность жизнедеятельности и основы охраны труда - нормативная дисциплина, которая изучается с целью формирования у будущих специалистов по высшим образованием необходимого уровня знаний и умений по правовым и организационным вопросам охраны труда, по вопросам гигиены труда, производственной санитарии, безопасности производственных процессов и оборудования, пожарной безопасности, а также активной позиции относительно практической

реализации принципа приоритетности охраны жизни и здоровье работников по отношению к результатам производственной деятельности.

1.2. *Предмет изучения дисциплины:* Система правовых, социально-экономических, организационно-технических, санитарно-гигиенических и лечебно-профилактических мероприятий и средств, направленных на сохранение здоровья и трудоспособности человека.

Содержательные модули (СМ):

СМ 1 Правовые и организационные вопросы безопасности жизнедеятельности и охраны труда: Законодательная и нормативная база Украины по безопасности жизнедеятельности и охране труда. Государственное управление охраной труда и организация охраны труда на производстве. Основы теории риска. Риск индивидуальный и социальный. Обучение вопросам охраны труда. Государственный надзор и общественный контроль за охраной труда. Расследование и учет несчастных случаев, профессиональных заболеваний и аварий на производстве. Анализ, прогнозирование, профилактика травматизма.

СМ 2. Основы физиологии, гигиены работы и производственной санитарии: Воздух рабочей зоны. Вентиляция производственных помещений. Освещение производственных помещений. Вибрация. Шум, ультразвук и инфразвук. Ионизирующие излучения. Электромагнитные поля. Излучение оптического диапазона. Общие санитарно-гигиенические требования к размещению предприятий, к производственным и вспомогательным помещениям. Классы вредности предприятий за санитарными нормами. Общие требования безопасности к технологическому оборудованию и процессам. Безопасность при эксплуатации систем под давлением и криогенной техники.

Безопасность при погрузочно-разгрузочных работах и на транспорте. Электробезопасность.

СМ 3 Пожарная безопасность. Основные понятия и определения. Пожароопасные свойства материалов и веществ. Система предупреждения пожаров. Назначение и ее концептуальные основы. Система пожарной защиты. Система организационно-технических мероприятий.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура робочої програми навчальної дисципліни

Структуру робочої програми навчальної дисципліни наведено в табл. 2.1

Таблиця 2.1 — Структура навчальної дисципліни

Характеристика підготовки бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідно до ECTS 2 у тому числі змістовних модулів - 3	Шифр та назва напрямку: 6.040106 „Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування”	Вибіркова. Рік підготовки: 3. Семестр: 5.
Кількість годин: Усього — 72; за змістовними модулями (ЗМ)	Шифр та назва спеціальності: 7.04010601 „Екологія, охорона навколишнього середовища”)	Лекції: Кількість годин — 18 Практичні заняття: Кількість годин –18 Контроль (залік)
Кількість тижнів викладання дисципліни — 18 тижнів Кількість годин на тиждень 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: залік

Підчас навчання студенти отримують 100 % необхідних знань на лекційних та практичних заняттях.

2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Дисципліна “Безпека життєдіяльності і основи охорони праці” є нормативною.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни: до початку вивчення дисципліни студенти повинні опанувати знаннями з курсів соціології, політології, психології, філософії, правознавства, фізики, хімії, екології.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- способи і засоби захисту людини від дії шкідливих та небезпечних виробничих факторів;
- основи безпеки технологічних процесів;
- основи пожежної безпеки.

2.3. Тематичний план навчальної дисципліни

Перед вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності та основи охорони праці” викладач знайомить студентів з робочою програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, методами та видами контролю їхніх знань.

Тематичний план дисципліни “Безпека життєдіяльності та основи охорони праці” складається з трьох модулів, кожен з яких являє собою самостійний блок, який логічно пов'язує перелік необхідних навчальних елементів зі змістом дисципліни.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні та практичні заняття. Перелік лекцій та їх тривалість наведено в табл. 2.2

1. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці (0,5/18,0)

Тема 1.1. Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності та охорону праці.

Тема 1.2. Державне управління безпекою життєдіяльності, охороною праці та організація охорони праці на виробництві.

Тема 1.3. Основи теорії ризику. Індивідуальний та соціальний ризику.

Тема 1.4. Навчання з питань охорони праці.

Тема 1.5. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Тема 1.6. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Тема 1.7. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та профзахворюваності на виробництві.

Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії (1/36,0)

Тема 2.1. Загальні положення.

Тема 2.2. Повітря робочої зони.

Тема 2.3. Вентиляція виробничих приміщень.

Тема 2.4. Освітлення виробничих приміщень.

Тема 2.5. Вібрація.

Тема 2.6. Шум, ультразвук та інфразвук.

Тема 2.7. Іонізуючі випромінювання.

Тема 2.8. Електромагнітні поля та електровипромінювання радіочастотного діапазону.

Тема 2.9. Випромінювання оптичного діапазону.

Тема 2.10. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.

Тема 2.11. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.

Тема 2.12. Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.

Тема 2.13. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах і на транспорті.

Тема 2.14. Електробезпека.

3. Основи пожежної безпеки (0,5/18,0)

Тема 3.1 Основні поняття та визначення пожежної безпеки.

Тема 3.2 Пожежобезпечні властивості речовин і матеріалів.

Тема 3.3 Пожежовибухонебезпечність об'єкта.

Тема 3.4 Система попередження пожеж. Призначення системи та її концептуальні засади.

Тема 3.5 Система пожежного захисту.

Тема 3.6 Система організаційно-технічних заходів.

Таблиця 2.1 — Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та формами навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Усього кредит/год	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., прак.	Лаб.	СРС
Модуль: «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» (5 семестр)	2/72	18	18	-	36
1. ЗМ №1. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці	0,5/18	5	4	-	10
2. ЗМ №2. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	1/36	10	10	-	16
3. ЗМ №3. Основи пожежної безпеки	0,5/18	3	4	-	10

Таблиця 2.2 — Лекційний курс та практичні заняття

Зміст	Кількість годин	
	Лекції	ПЗ
1	2	3
ЗМ1. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці	4	2
1. Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності та охорону праці. Державне управління безпекою життєдіяльності, охороною праці та організація охорони праці на виробництві.	1	
2. Основи теорії ризику. Індивідуальний та соціальний ризику.	1	
3. Навчання з питань охорони праці. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та профзахворюваності на виробництві..	1	2
Контрольне опитування	1	
ЗМ2. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії	10	10
4. Загальні положення. Повітря робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень.	1	2
5. Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук	1	
6. Іонізуючі випромінювання. Електромагнітні поля та електровипромінювання радіочастотного діапазону. Випромінювання оптичного діапазону.	1	

Продовження табл.

1	2	3
7. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.	2	2
8. Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах і на транспорті.	2	
9. Електробезпека	2	6
Контрольне опитування	1	
ЗМЗ Основи пожежної безпеки	4	6
10. Основні поняття та визначення пожежної безпеки. Пожежобезпечні властивості речовин і матеріалів.	1	4
11. Пожежовибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Призначення системи та її концептуальні засади.	1	2
12. Система пожежного захисту. Система організаційно-технічних заходів	1	
Контрольне опитування	1	
Всього	18	18

2.4 Самостійна навчальна робота студента

Оскільки в затвердженому навчальному плані передбачена самостійна робота студента тільки в рахунок часу, не внесено в учбове навантаження викладача, прийнятною є лише одна форма самостійної роботи – наполегливе самостійне опрацювання та вивчення всіх матеріалів, передбачених розділом 4 цієї програми, а також Інтернет-видань та новітньої періодики, згідно з такою тематикою:

№ п/п	Найменування теми для самостійного опрацювання студентами	Тривалість самостійної роботи студента, год.
1	2	3
1	Законодавча та нормативна база України про безпеку життєдіяльності та охорону праці. Державне управління безпекою життєдіяльності, охороною праці та організація охорони праці на виробництві.	3
2	Основи теорії ризику. Індивідуальний та соціальний ризику.	3
3	Навчання з питань охорони праці. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та профзахворюваності на виробництві..	3
4	Повітря робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень.	3
5	Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук	3
6	Іонізуючі випромінювання. Електромагнітні поля та електровипромінювання радіочастотного діапазону. Випромінювання оптичного діапазону.	3

Продовження табл.

1	2	3
7	Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів	3
8	Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах і на транспорті.	3
9	Електробезпека	3
10	Основні поняття та визначення пожежної безпеки. Пожежобезпечні властивості речовин і матеріалів.	3
11	Пожежовибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Призначення системи та її концептуальні засади..	3
12	Система пожежного захисту. Система організаційно-технічних заходів.	3
Усього самостійної роботи студента:		36 год

2.5 Засоби контролю та структура залікового кредиту

Поточний контроль засвоєння матеріалу курсу проводиться у формі тестів за бальною шкалою для кожного змістового модуля.

Підсумковий контроль визначає систему й структуру знань студена у цілому. Він проводиться у формі заліку на підставі результатів поточного контролю, а також успішного засвоєння проблемних питань, винесених на самостійну підготовку.

Студенти, які успішно виконали у встановлений термін усі навчальні завдання, допускаються до заліку.

Види й засоби контролю та відповідну максимальну кількість балів наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 — Види та засоби контролю (денне навчання)

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні роботи тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ № 1. Тестування	30%
ЗМ № 2. Тестування	30%
ЗМ № 3. Тестування	40%
Підсумковий контроль з МОДУЛЯ (залік письмовий)	
Усього за модулем	100%

Таблиця 2.5 — Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
більше 90-100 включно	Відмінно	A
більше 80-90 включно	Добре	B
більше 70-80 включно		C
більше 60-70 включно	Задовільно	D
більше 50-60 включно		E
більше 25-50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0-25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.6. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, інтернет-адреси	Змістовий модуль, де застосовується
1	2
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi - Вся база «Законодавство України»;	ЗМ 1-3
2. http://www.dnopr.kiev.ua/ - Державний комітет України з нагляду за охороною праці;	ЗМ 1-3
3. http://document.org.ua/dnaop/sndex.php Реєстр ДНАОП. Перелік нормативних актів з охорони праці.	ЗМ 1-3
4. Охорона праці в Україні. Нормативні документи. – К.: КНТ, 2004. -440с.	ЗМ 1-3
5. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. Т. т. 1-6, к., 1997-2000.	ЗМ 3
6. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.	ЗМ 1-3
7. ДНАОП 0.04-4.12-05. Типове положення про навчання з питань охорони праці.	ЗМ 1
8. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Постанова Кабінету Міністрів України № 25 серпня 2004 р. N1112.	ЗМ 1
9. ГОСТ 12.0.003-74*. ССТБ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация.	ЗМ 2-3
10. ДНАОП 0.00-1.31-99. Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин.	ЗМ 3
11. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. - К.: Університет «Україна», 2005. - 264 с	ЗМ 1
12. Джигирей В.С., Житецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Підручник для студ.вузів – 4-е вид., доп. – Львів: Афіша, 2001.- 255с.	ЗМ 1
13. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2000. – 350 с.	

1	2
14. Батлук В.А., Готіашвілі Г.Г. Охорона праці в будівельній галузі: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006.-550с.	ЗМ 2-3
15. Кондратьев А.И., Местечкина Н.М. Охрана труда в строительстве. – М.: Высш. Шк., 1990.	ЗМ 2-3
16. Основи охорони праці: Навчальний посібник. / За ред. Березуцького В.В. - Х.: Факт, 2005. - 480 с.	ЗМ 2 -3
17. Основи охорони праці. Лабораторний практикум. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. За ред. Б. М. Коржика. –Харків: ХДАМГ, 2002. - 106 с.	ЗМ 2-3
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. СНиП П-4-79. Естественное и искусственное освещение.	ЗМ 2
2. ГОСТ 12.4.011-89. ССБТ. Средства защиты работающих. Общие требования и классификация.	ЗМ 2-3
3. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности.	ЗМ 2-3
4. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.	ЗМ 2
5. ГОСТ 12.1.004-91.ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.	ЗМ 3
6. ГОСТ 12.2.003-91. Оборудование производственное. Общие требования безопасности	ЗМ 2
7. ГОСТ 12.1.030-81.* ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление.	ЗМ 3
8. ДСН 3.3.6.042 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.	ЗМ 2
9. ГОСТ 12.4.011.89. ССБТ. Средства защиты работающих. Общие требования и классификация.	ЗМ 2-3
10. ДНАОП 0.00-1.32-01. Правила будови електроустановок. Электрообладнання спеціальних установок.	ЗМ 3
11. ДНАОП 0.00-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.	ЗМ 3
12. ДБН В.1.1-7-2002. Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.	ЗМ-3
13.ДСТУ 2272:2006. Захист від пожежі. Терміни та визначення основних понять.	ЗМ-3
14. СНиП 12.1-004-91. ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.	ЗМ-3
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкції до виконання робіт, плакатів тощо)	
1. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання індивідуального реєстрового завдання з курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» (для студентів 3 курсу денної форми навчання спеціальності 6.070801 „Екологія і охорона навколишнього середовища”) / Укл. Абракітов В.Е. – Харків: ХНАМГ, 2004.	ЗМ 1-3
2. Конспект лекцій з курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці».	ЗМ 1-3
3. Плакат. Принципова схема управління охороною праці.	ЗМ 1

Продовження табл.

1	2
4. Стенд. Система державного управління, державного нагляду та громадського контролю за охороною праці в Україні	ЗМ 1
5. Стенд. Інструктаж з охорони праці	ЗМ 1
6. Плакат. Класифікація причин виробничого травматизму	ЗМ 2
7. Методи аналізу травматизму.	ЗМ 2
8. Плакат. Класифікація шкідливих речовин у повітрі робочої зони	ЗМ 2
9. Плакат. Розрахунок одиночного стрижневого блискавковідводу	ЗМ 2
10. Плакат. Средства индивидуальной защиты органов дыхания	ЗМ 2
11. Стенд. Класифікація методів контролю та вимірювання шкідливих речовин у повітрі робочої зони.	ЗМ 2
12. Стенд. Норми штучного та природного освітлення /ДБН В.2.5-28-2006.	ЗМ 2
13. Плакат. Граничні норми підйому і переміщення важких предметів жінками.	ЗМ 2
14. Плакат. Відеодисплейні термінали.	ЗМ 2
15. Стенд. Методи зниження рівня шуму в цехах і на робочих місцях.	ЗМ 2
16. Плакат. Класифікація методів і заходів захисту від шуму	ЗМ 1-3
17. Періодичність технічних оглядів балонів, що знаходяться в експлуатації, не підлягаючи реєстрації	ЗМ 3
18. Стенд. Різновиди вмикання людини в електричну мережу	ЗМ 3
19. Стенд. Схема стікання струму з напівсферичного заземлювача	ЗМ 3
20. Стенд. Небезпека трифазних електричних мереж із глухо заземленою нейтраллю	ЗМ 3
21. Стенд. Дотик до заземлених неструмоведучих частин, що опинились під напругою	ЗМ 3
22. Стенд. Напруга дотику	ЗМ 3
23. Стенд. Розтікання струму через напівсферичний заземлювач	ЗМ 3
24. Стенд. Захисне заземлення електроустановок	ЗМ 3
25. Стенд. Засоби пожежегасіння	ЗМ 3
26. Стенд. Норми первинних засобів пожежегасіння цивільних об'єктів	ЗМ 3

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АБРАКІТОВ Володимир Едуардович
ДОРОНІН Євген Володимирович

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності і основи охорони праці» (для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки — 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»)

Комп'ютерне верстання: І.О. Храпко

План 2010, поз. 116 Р

Підп. до друку 28.12.2010 р.
Друк на ризографі
Тираж 10 пр.

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 1,1
Зам. № 6751

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001